

Sygn. akt II CSK 565/09

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 14 maja 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Barbara Myszka (przewodniczący)

SSN Józef Frąckowiak (sprawozdawca)

SSN Marian Kocon

w sprawie z powództwa J. Narodowego Funduszu Inwestycyjnego -
Spółki Akcyjnej w W.

przeciwko K. Przedsiębiorstwu Przemysłu Drzewnego -
Spółce Akcyjnej w S.

o stwierdzenie nieważności uchwały,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 14 maja 2010 r.,

skargi kasacyjnej strony pozwanej

od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 26 marca 2009 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

J. Narodowy Fundusz Inwestycyjny S.A. w W. wystąpiła z pozwem przeciwko K. Przedsiębiorstwu Przemysłu Drzewnego Spółce Akcyjnej w S. o stwierdzenie nieważności uchwały nr 04/08 podjętej przez Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie w dniu 27 sierpnia 2008 r. w przedmiocie zmiany art. 6 statutu dotyczącego działalności spółki, podnosząc, że podjęcie uchwały nastąpiło z naruszeniem trybu przewidzianego w art. 416 k.s.h. bowiem zmiany przedmiotu działalności miały istotny charakter. Wyrokiem z dnia 23 grudnia 2008 r. Sąd Okręgowy w K. powództwo oddalił kierując się następującymi ustaleniami i ocenami prawnymi.

Pozwana spółka K. Przedsiębiorstwo Przemysłu Drzewnego Spółka Akcyjna w S. prowadzi działalność gospodarczą w sektorze przemysłu drzewnego - przemysł tartaczny. W ofercie spółki znajdują się wyroby z drewna liściastego i iglastego. Należący do spółki Zakład Budowy Maszyn „M.” produkuje między innymi maszyny do przerobu surowca średniowymiarowego, w stałej ofercie znajdują się różne typy pilarki, wanny do impregnacji, przenośniki i transportery, instalacje odwiórowywania, kotłownie opalane trocinami, wiaty magazynowe i hale. Zakład świadczy usługi remontowe maszyn i urządzeń do obróbki drewna oraz oferuje konstrukcje stalowe przestrzenne i zamknięte. Spółka rozwija działalność hurtową i detaliczną poprzez dwa składy fabryczne oraz wchodzące w ich skład sklepy. W ofercie znajdują się nie tylko wyroby spółki, ale także materiały budowlane, wyposażenie łazienek, płyty drewnopochodne, panele ściennie i podłogowe, stolarka budowlana, glazura i terakota oraz inne artykuły wyposażenia wnętrz.

W dniu 27 sierpnia 2008 r. w siedzibie pozwanej spółki odbyło się nadzwyczajne walne zgromadzenie wspólników, które podjęło w trybie zwykłym uchwałę nr 04/08 dotyczącą zmiany art. 6 statutu spółki. W § 1 uchwały wskazano, że dotyczy ona rozszerzenia przedmiotu działalności spółki oraz dostosowania

dotychczasowego przedmiotu działalności do zmiany Polskiej Klasyfikacji Działalności.

Sąd Okręgowy ustalił, że zaskarżona uchwała została podjęta wymaganą przez statut większością głosów w obecności wymaganej większości, jeżeli wziąć pod uwagę wymogi przewidziane dla zmiany statutu. Natomiast zmiany przedmiotu działalności dokonane tą uchwałą nie miały charakteru zmiany istotnej, gdyż dotyczyły tylko dostosowania przedmiotu działalności do wymogów statystycznych (nadanie numerów PKD) oraz potwierdzenia w statucie działalności, którą pozwana spółka już prowadziła.

Na skutek apelacji powódki, wyrokiem z dnia 26 marca 2009 r., Sąd II instancji zmienił orzeczenie Sądu Okręgowego i uchylił zaskarżoną uchwałę. Zdaniem Sądu Apelacyjnego stanowisko Sądu I instancji, że w stosunku do zaskarżonej uchwały zostały spełnione wszystkie przewidziane przez ustawodawcę wymagania dla podjęcia uchwały o zmianie statutu powodującej istotną zmianę przedmiotu działalności spółki, jest w świetle ujawnionych, niespornych okoliczności sprawy, bezpodstawne.

Do warunków, od których zależy ważność podjęcia tego rodzaju uchwały należy, zgodnie z art. 416 § 1 – 3 k.s.h. uzyskanie większości 2/3 głosów, przy których każda akcja daje jeden głos oraz przeprowadzenie głosowania w sposób jawny i imienny. Nadto ustawodawca wprowadził obowiązek ogłoszenia uchwały oraz wykupu akcji przez akcjonariuszy niezgadzających się na zmianę, jednakże od tych wymogów nie jest już uzależniona ważność uchwały, lecz jej skuteczność. Należy zatem w pełni zgodzić się ze skarżącą, iż fakt, że nie przedłożyła ona swoich akcji spółce do wykupu, nie wyklucza żądania stwierdzenia nieważności uchwały. W pierwszej bowiem kolejności należy zbadać ważność podjęcia uchwały, a dopiero - w razie pozytywnej weryfikacji w tym zakresie - jej skuteczność.

Rozważając, czy tryb podjęcia zaskarżonej uchwały odpowiada trybowi określonymu w art. 416 § 1 – 3 k.s.h. Sąd Okręgowy pominął, że obok wymaganej większości i określonego sposobu liczenia głosów, głosowanie nad uchwałą musi być jawne oraz imienne. Wymóg imienności głosowania spełniony jest tylko wówczas, gdy wskutek zebrania głosów możliwym jest ustalenie tego, jak głosował

każdy z akcjonariuszy biorący udział w głosowaniu. Podjęcie uchwały z naruszeniem zasady głosowania imiennego powoduje nieważność podjętej uchwały i uznania powództwo o stwierdzenie jej nieważności. W świetle materiału zebranego w sprawie oraz twierdzeń stron nie ulega wątpliwości, że wymóg jawnego głosowania nie został dochowany, lecz - jak podnosiła powódka - uchwała została podjęta w zwykłym trybie.

Z protokołu nadzwyczajnego walnego zgromadzenia pozwanej spółki, na którym podjęto zaskarżoną uchwałę, nie wynika, aby zastosowano imienny sposób głosowania. Protokół zawiera zbiorcze zestawienie ilości głosów, a jako podstawę podjęcia uchwały wskazany został art. 430 § 1 k.s.h., tj. ogólny przepis regulujący zmianę statutu, który nie przewiduje obowiązku jawności głosowania. Pozwana przyznała okoliczność braku głosowania w tym trybie, a żądanie oddalenia powództwa opierała na twierdzeniu, iż zmiana dokonana zaskarżoną uchwałą nie miała charakteru istotnej w rozumieniu art. 416 § k.s.h. W konsekwencji decydująca dla rozstrzygnięcia o żądaniu pozwu była ocena, czy zmiany w statucie dokonane zaskarżoną uchwałą skutkują istotną zmianą działalności spółki, czy też - jak podnosi pozwana - mają charakter porządkowy.

Sąd Apelacyjny nie podziela stanowiska Sądu I instancji w zakresie oceny charakteru zmian w statucie. Rozważania w kwestii, jak dokonana zmiana wpłynęła lub - według zamiarów osób aktualnie zarządzających spółką - może wpłynąć na działalność spółki, są indyferentne dla rozstrzygnięcia, gdyż szczególny tryb określony w art. 416 k.s.h. dotyczy wewnętrznych regulacji określających dopuszczalny zakres działania spółki, nie zaś kontroli realizacji postanowień statutu. Przedmiotem oceny nie są faktyczne zmiany w zakresie działalności spółki oraz ich skutki, jakie wystąpią wskutek modyfikacji postanowień statutu, lecz różnica między przedmiotem działalności spółki określonym w statucie o dotychczasowej treści i w zmienionym zaskarżoną uchwałą. Należy mieć na względzie, że celem statutu jest wyłącznie określenie ram, w jakich spółka ma prowadzić działalność. Odmienną kwestią jest, która ze wskazanych w statucie działalności będzie realizowana i w jakim zakresie. Nie podlega to jednak kontroli na gruncie art. 416 k.s.h. Celem tego przepisu jest ochrona akcjonariuszy przed niepożądanymi przez nich zmianami w zakresie regulacji wewnętrznych

określających dopuszczalny przedmiot działalności spółki. Jeśli zatem dokonana zmiana w statucie umożliwia prowadzenie działalności w zakresie dotychczas nieprzewidzianym, modyfikacja ta podlega ocenie pod kątem istotności zmian.

Nie sposób również zgodzić się z argumentem Sądu I instancji, że o tym, czy zmiany są istotne decyduje to, jakiej części ogółu aktualnie prowadzonej działalności spółki zmiany dotyczą. Wpisowi do rejestru w zakresie oznaczenia przedmiotu działalności spółki nie towarzyszy zastrzeżenie, jaką część ogólnej działalności wpis obejmuje, ani tym bardziej określenie udziału przychodu z danej działalności w łącznych przychodach spółki. W statucie pozwanej spółki brak jest przy tym regulacji wskazujących na niektóre z wymienionych sfer działalności jako dominujące. Nietrafnie pozwana powołuje się na numer identyfikacyjny REGON, do którego przypisane są informacje o przeważającej działalności. Nadanie określonego numeru, uzależnione między innymi od aktualnie prowadzonej działalności, nie stoi na przeszkodzie zmianie przez spółkę rodzaju działalności przeważającej w określonych przez statut ramach działalności, będzie się jedynie wiązać z koniecznością zgłoszenia korekty przez spółkę i zmianą numeru. Z przytoczonych przyczyn, oceniając zakres i charakter zmian statutu dotyczących przedmiotu działalności spółki, należy uwzględnić wynikający ze statutu dopuszczalny zakres działalności. W konsekwencji bez znaczenia jest, jaką działalność spółka faktycznie wykonuje. Co więcej, nawet fakt, że spółka prowadziła już działalność w zakresie objętym zmianami nie uzasadnia wniosku, że zmiana nie jest istotna.

Uchwała o zmianie statutu nie może prowadzić do usankcjonowania dokonanych wcześniej naruszeń statutu poprzez przekroczenie określonego statutem przedmiotu działalności. Należy stąd w pełni zgodzić się ze skarżącą, że zmiany w statucie należy oceniać wyłącznie w oparciu o ich treść, a nie analizę, jak wpłyną na aktualną strukturę działalności spółki. Zmiany w statucie wprowadzające możliwość podjęcia działalności w danej branży lub istotnie rozszerzające sposób jej prowadzenia mogą naruszać interes akcjonariuszy, którego ochronie służy szczególny tryb przewidziany w art. 416 k.s.h.

Z porównania zakresu działalności określonego w dotychczasowym brzmieniu statutu oraz powstałego na skutek wprowadzonych zmian wynika jednoznacznie, że zmiany te nie mają wyłącznie charakteru zmian kosmetycznych. Zdaniem Sądu II instancji zebrany w sprawie materiał dowodowy jednoznacznie wskazuje, że wprowadzone zmiany nie ograniczają się do dostosowania dotychczasowego przedmiotu działalności do zmienionej Polskiej Klasyfikacji Działalności.

Sąd Apelacyjny podzielił, zaprezentowany w doktrynie pogląd, że w razie wątpliwości domniemywa się, iż zmiana przedmiotu działalności spółki miała charakter „istotny;” za taką interpretacją przemawia bowiem cel przepisu art. 416 k.s.h., który został ustanowiony dla ochrony interesu drobnych akcjonariuszy.

W skardze kasacyjnej pozwany zarzucił naruszenie prawa materialnego, a to art. 416 k.s.h. przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, które miało wpływ na treść rozstrzygnięcia, bowiem Sąd Apelacyjny uznał, z pełnym pominięciem faktycznego zakresu tej zmiany, że każda zmiana opisanego w statucie spółki przedmiotu działalności określonego zgodnie z zasadami Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) stanowi istotną zmianę przedmiotu działalności i wymaga podjęcia uchwały w trybie art. 416 k.s.h.

Pozwany zarzucił także naruszenie prawa procesowego, które miało wpływ na wynik sprawy, a to art. 233 k.p.c. w związku z art. 416 k.s.h. przez przyjęcie, że analiza Sądu, czy charakter zmian statutu spółki ma charakter „istotny” powinna polegać wyłącznie w oparciu o treść zmiany, nie zaś w kontekście wpływu zmiany na strukturę działalności spółki.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Trafnie Sąd Apelacyjny określił, że w razie wątpliwości domniemywa się, że zmiana przedmiotu działalności spółki miała charakter „istotny;” bo za taką interpretacją przemawia cel przepisu (art. 416 k.s.h.), który został ustanowiony dla ochrony interesu drobnych akcjonariuszy. Takie słuszne zapatrywanie na znaczenie art. 416 k.s.h. nie zwalnia jednak od oceny, jaki charakter mają proponowane zmiany. Ocena tego, czy zmiany mają charakter istotny nie jest pozostawiona tylko w rękach akcjonariusza lub akcjonariuszy, którzy się jej

sprzeciwiają. Gdyby przyjąć takie zapatrywanie, które jak należy sądzić podziela Sąd Apelacyjny, to każda zmiana przedmiotu działalności mogłaby zostać uznana za istotną w rozumieniu art. 416 k.s.h., gdy sprzeciwi się jej chociaż jeden akcjonariusz. Rację ma więc skarżący, gdy zarzuca, że Sąd Apelacyjny w ogóle nie rozważył, czy dokonywane zmiany mają charakter istotny, gdyż nie porównał zakresu proponowanych zmian z przedmiotem działalności spółki. Bezspornym jest, że zmiany obejmowały dwie kategorie. Po pierwsze, było to dostosowanie prowadzonej przez spółkę działalności do wymogów zmienionych przepisów o Polskiej Klasyfikacji Działalności oraz po drugie nadanie prowadzonej już od dłuższego czasu działalności przez spółkę właściwych numerów statystycznych. Dopiero porównanie zakresu dokonywanych zmian z prowadzoną dotychczas przez spółkę działalnością może dać odpowiedź na pytanie czy proponowane zmiany mają charakter istotny w rozumieniu art. 416 k.s.h. Obie kategorie zmian mają co do zasady charakter porządkowy, co już sugeruje, że nie są istotne. To, że zgodnie z kodeksem spółek handlowych i ustawą o Krajowym Rejestrze Sądowym na spółki zostały nałożone daleko idące wymogi, w zakresie przestrzegania przepisów o statystyce, nie powinno być podstawą do takiego interpretowania przepisów k.s.h., który wiąże z wykonaniem tych obowiązków jednoznacznie niekorzystne dla spółki i większości jej akcjonariuszy konsekwencje.

W sytuacji, w której spółka dostosowując swój przedmiot działalności do przepisów Rozporządzenia Rady Ministrów z 24 grudnia 2007 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności, PKD, (Dz. U. Nr 251, poz.1885, ze zm.) jednocześnie wprowadza także oznaczenia dla prowadzonej już od dłuższego czasu działalności, która nie miała dotychczas swoich oznaczeń, to należy także wtedy ocenić jaki jest zakres dokonywanych zmian w porównaniu z dotychczasowym, gdyż tylko wtedy można należycie ocenić, czy jest to istotna zmiana przedmiotu działalności. Akcjonariusz nie może wykorzystywać takiej sytuacji i sprzeciwiać się dokonywaniu zmiany, jeżeli nie jest to rzeczywiście istotna zmiana przedmiotu działalności spółki. Jeżeli dotychczas prowadzona działalność nie mieściła się w przedmiocie określonej statutom, akcjonariusz może żądać, aby spółka, zaprzestała jej prowadzenia. Zgłoszenie takiego zastrzeżenia pozwoli na ocenę, czy jest to rzeczywiście istotna zmiana przedmiotu działalności spółki określonego w statucie,

i potrzebna jest uchwała o zmianie statutu, czy też w istocie taka działalność nie wykracza w sposób istotny ponad przedmiot określony w statucie. Zawsze więc gdy oceniamy potrzebę, zmiany przedmiotu przedsiębiorstwa z zachowaniem wymogów określonych w art. 416 ks.h., należy porównać czy jest to istotna zmiana w stosunku do tej jaką przewiduje statut.

Sąd Apelacyjny nie dokonał takiej oceny, gdyż uznał, że zmiany w statucie należy oceniać wyłącznie w oparciu o ich treść, a nie analizę tego, jak wpłyną na aktualną strukturę działalności spółki. Poglądu tego nie można podzielić. Ze zmianą przedmiotu działalności, która jest istotna mamy bowiem do czynienia tylko wtedy gdy w porównaniu z dotychczas prowadzoną działalnością spółka zamierza rozszerzyć lub ograniczyć w sposób znaczący przedmiot swojej działalności. Bez dokonania takiej analizy i ograniczenia się do stwierdzenia, że spółka nie ma prawa do dostosowania przedmiotu działalności określonego w statucie do wymogów wynikających z przepisów o statystyce, narusza art. 416 k.s.h. Stosowanie wymogów przewidzianych w tym przepisie jest bowiem wyraźnie uzależnione od stwierdzenia, czy proponowane zmiany statutu dotyczące zmiany przedmiotu działalności mają charakter istotny. To zaś można ocenić tylko poprzez porównanie przedmiotu działalności określonego dotychczas w statucie z proponowanym nowym określeniem przedmiotu działalności spółki.

Mając na względzie, że zarzut naruszenia prawa materialnego podniesiony w skardze kasacyjnej zasługuje na uwzględnienie Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398¹⁵ k.p.c., orzekł jak w sentencji.